

D E C I Z I E

30 noiembrie 2016

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
al Curții Supreme de Justiție

în componență:

Președintele,

Judecătorul:

Valeriu Doagă

Judecătorii:

Iuliana Oprea și Sveatoslav Moldovan

examinând recursul declarat de Maia Sandu, în pricina civilă la contestația Maiei Sandu împotriva Comisiei Electorale Centrale cu privire la contestarea actului administrativ, împotriva încheierii Curții de Apel Chișinău din 25 noiembrie 2016, prin care a fost încetat procesul

c o n s t a ț ă

La 21 noiembrie 2016 Sandu Maia și reprezentantul acesteia Litvinenco Sergiu au depus cerere de chemare în judecată împotriva Comisiei Electorale Centrale cu privire la contestarea actului administrativ.

În motivarea cererii de chemare în judecată Sandu Maia și reprezentantul Litvinenco Sergiu au indicat că prin hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 581 din 18 noiembrie 2016 s-a aprobat procesul-verbal privind totalizarea rezultatelor celui de-al doilea scrutin al alegerilor Președintelui Republicii Moldova din 13 noiembrie 2016, fiind declarat ales ca Președinte concurentul electoral Dodon Igor.

Prin hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 582 din 18 noiembrie 2016 s-a aprobat Raportul cu privire la rezultatele alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova din 30 octombrie 2016, care este parte-integrantă a hotărârii și care nu a fost publicat până în prezent.

Având în vedere că campania electorală pentru alegerile din 30 octombrie 2016, îndeosebi pentru turul II, dar și alegerile din 13 noiembrie 2016 s-au desfășurat cu încălcarea prevederilor Codului electoral, califică hotărârile Comisiei Electorale Centrale neîntemeiate.

În cadrul turului II al alegerilor prezidențiale, autoritățile statului au suprimat dreptul de vot al cetățenilor Republicii Moldova domiciliați peste hotarele țării în număr de 500 000 persoane.

Conform datelor publice oferite de Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene, peste hotarele țării locuiesc 805 509 cetățeni, însă numărul real al acestora este mai mare, în special în Regatul Unit al Marii Britanii și al Irlandei de Nord, având în vedere că această țară nu intră în zona Shengen.

Conform prevederilor legale, Comisia Electorală Centrală stabilește la propunerea Guvernului în colaborare cu Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene și cu alte autorități ale administrației publice centrale organizarea secțiilor de votare din străinătate.

Comisia Electorală Centrală a asigurat deschiderea a doar 100 secții de votare ceea ce constituie exprimarea votului de către cel mult 300 000 cetățeni, fapt ce din start indică că mai mult de 500 000 cetățeni au fost lipsiți de dreptul de vot, fiind „victime potențiale” sau „victime indirecte” în sensul jurisprudenței CEDO.

Dreptul la vot este un drept constituțional și îngrădirea acestuia este inacceptabilă.

Conform informației oferite de asociația „PromoLex”, în 18 secții de votare din străinătate s-au epuizat buletinele de vot până la închiderea regulamentară a secțiilor de votare, fapt ce a condus la depunerea de 3 961 de contestații din partea cetățenilor care s-au prezentat la secțiile de votare, însă nu au reușit să voteze din cauza epuizării buletinelor de vot.

La secția de votare nr. 1/359 din Mestre Italia, conform declarației publice a asociației „Gente Moldova” din 16 noiembrie 2016, după epuizarea la ora 19.45 a buletinelor de vot, peste 1 000 de persoane nu au reușit să voteze.

Comisia Electorală Centrală a luat act de cele 3 961 contestații și le-a remis spre examinare Curții Constituționale.

Imposibilitatea cetățenilor Republicii Moldova de a exercita dreptul de vot din lipsa buletinelor de vot sau din lipsa de organizare a autorităților publice demonstrează vicierea procesului electoral și încălcarea art. 38 din Constituție, art. 2 alin. (3) Codul electoral.

La 13 noiembrie 2016 s-au înregistrat o multitudine de cazuri de transportare organizată a alegătorilor cu domiciliul în stânga Nistrului către secțiile de votare din perimetrul râului Nistru, astfel de cazuri fiind semnalate în raionul Florești, satul Sănătăuca, secția de votare 18/58, orașul Rezina, secția de votare nr. 26/42, raionul Ștefan Vodă, satul Răscăieți, secția de votare nr. 32/24, raionul Dubăsari, satul Cocieri, secțiile de votare nr. 15/1 și nr. 15/2, raionul Dubăsari, satul Molovata Nouă, secția de votare nr. 15/10, raionul Dubăsari, satul Doroțcaia, secția de votare 15/6, raionul Anenii Noi, satul Varnița, secțiile de votare 4/41 și 4/42, raionul Căușeni, satul Hagimus, secția de votare 10/32, raionul Căușeni, satul Copanca, secția de votare 10/22, raionul Căușeni, satul Fîrlădeni, secția de votare nr. 10/26.

Având în vedere domicilierea cetățenilor menționați pe un teritoriu necontrolat de autoritățile Republicii Moldova și imposibilitatea concurenților electorali de a le aduce la cunoștință programele electorale, luate împreună cu acțiunile de transportare gratuită, se ajunge la concluzia că asupra acestor alegători s-au exercitat presiuni și consimțământul lor a fost viciat.

Asociația „PromoLex” a raportat cel puțin 164 de unități de transport care transportau organizat alegători.

Există probe că pentru votul acordat, aceștia au fost remunerați, având în vedere imaginile publicate pe internet și constatările asociației „PromoLex”.

Contrar prevederilor legale, mai mulți reprezentanți ai Bisericii Ortodoxe din Moldova au intervenit abuziv în procesul de alegere a Președintelui Republicii Moldova îndemnând enoriașii, prin chemări amenințătoare, prin informații defăimătoare și care nu corespund adevărului, să voteze pentru candidatul Igor Dodon.

Aici urmează a fi exemplificate: declarația Mitropolitului Chișinăului și al Întregii Moldove din 27 octombrie 2016, conferința de presă organizată de 4 preoți ai Mitropoliei Chișinăului și a Întregii Moldove în frunte cu episcopul de Bălți și Fălești, Markel, îndemnul călugărului Nicolae de la Mănăstirea Japca.

Candidatul Igor Dodon a ținut să apară public alături de primele fețe bisericești ale Republicii Moldova, chiar în incinta locașurilor sfinte.

La 02 noiembrie 2016 a adresat Comisiei Electorale Centrale demers prin care a solicitat deschiderea secțiilor de votare noi în străinătate, având la baza raționamentul logic bazat pe faptul că există o mare probabilitate că cetățenii din diasporă să se mobilizeze și să participe într-un număr mai mare în turul II.

Prin răspunsul nr. 8/646 din 05 noiembrie 2016 Comisia Electorală Centrală a comunicat că conform prevederilor legale, votarea repetată se efectuează în baza

acelorași liste electorale, pentru aceeași candidați și cu aceleași consilii și birouri electorale.

Comisia Electorală Centrală a modificat listele electorale pentru turul II, deoarece în turul I al alegerilor în listele electorale de bază au fost incluși 2 812 566 alegători, iar în turul II în aceleași liste au fost incluși 2 810 057 alegători.

Conform informației disponibile pe pagina web a Comisiei Electorale Centrale, numărul persoanelor înscrise în toate secțiile de votare din străinătate constituie 349 persoane pentru turul I și 343 de persoane pentru turul II.

Conform Regulamentului cu privire la înregistrarea prealabilă, aprobat prin hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 2547 din 21 mai 2014, cetățenii care s-au înregistrat prealabil sunt incluși în listele electorale de bază ale secțiilor de votare corespunzătoare. În listele electorale de bază ale secțiilor de votare se includ și cetățenii luați la evidența consulară a misiunilor diplomatice sau oficiilor consulare.

Conform datelor oficiale ale Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene, în luna august 2016 la evidența consulară temporară și permanentă a instituțiilor serviciului diplomatic se aflau 29 101 cetățeni ai Republicii Moldova, iar conform raportului nr. 3 al asociației „PromoLex” s-au înregistrat în prealabil 3 569 cetățeni.

Conform paginii oficiale a Întreprinderii de Stat „CRIS Registru”, la evidență ca fiind plecați peste hotare la loc permanent de trai sunt 102 813 persoane, care ar fi trebuit să se găsească în listele electorale de bază peste hotarele țării.

Au fost constatate multiple cazuri că anumiți cetățeni au votat multiplu sau în locul altor persoane: în secția de votare nr. 1/314, Montreal, Canada, lui Smuc Ion, născut la 23 august 1983, după prezentarea pașaportului și introducerea datelor în Registrul electronic, i s-a comunicat că el votase deja în raionul Ocnîța; în secția de votare din satul Ghidighici, mun. Chișinău în lista electorală la adresa str. Ștefan cel Mare, 7, pe lângă locuitorii reali a fost înregistrată o persoană care nu avea domiciliul la adresa respectivă; în lista alegătorilor din satul Grigorăuca, raionul Sîngerei este inclus Gabriel Arvinte, decedat în 2006 și altele.

La 28 octombrie 2016 simpatizanții din teritoriu ai concurentului Maia Sandu au informat despre distribuirea prin satele și orașele țării a pliantelor cu conținut denigrator.

La 04 noiembrie 2016 agitatorii concurentului electoral Igor Dodon au împărțit prin sate și orașe ediția specială a ziarului „Socialiștii”, în care se conțin informații defăimătoare și cu caracter calomnios în adresa concurentului electoral Maia Sandu.

În acest ziar eronat este indicat că Maia Sandu ar fi avut o înțelegere mutuală cu cancelarul federal Angela Merkel vizând acceptarea venirii în Republica Moldova a refugiaților sirieni după preluarea mandatului de șef de stat.

Organizarea unor alegeri libere și corecte presupune asigurarea unui mediu informațional și mediatic echidistant, care respectă normele legale și codul deontologic al jurnalistului.

Din raportul de monitorizare a mass-media în campania electorală pentru alegerile prezidențiale 2016 realizat de Asociația Presei Independente se desprinde că Igor Dodon a fost concurentul cel mai favorizat din punctul de vedere al contextului aparițiilor. Acesta a apărut de 116 ori în lumina pozitivă și de 80 ori în lumina negativă. Maia Sandu a fost mai mult defavorizată, apărând în lumina negativă de 146 ori și în lumina pozitivă de 103 ori.

Cer Maia Sandu și reprezentantul Sergiu Litvinenco constatarea încălcării dispozițiilor legale după cum urmează: art. 38 Constituția Republicii Moldova și art. 2

alin. (3) Codul electoral în raport cu cei 3961 de cetățeni ai Republicii Moldova domiciliați peste hotare care nu și-au putut exercita dreptul la vot la alegerile din 13 noiembrie 2016; a principiului votului liber exprimat (art. 7 Codul electoral) în raport cu cetățenii din stînga Nistrului care fusesse transportați în mod organizat; a art. 31 alin. (4) Constituția Republicii Moldova și art. 15 alin. (2) Legea privind libertatea de conștiință, de gândire și de religie nr. 125-XVI din 11 mai 2007 prin implicarea bisericii în campania electorală; art. 116 alin. (2) Codul electoral în interpretarea oferită de Comisia Electorală Centrală în sensul în care acesta se aplică la organizarea turului II al alegerilor prezidențiale; a prevederilor referitoare la înscrierea cetățenilor Republicii Moldova care s-au înregistrat în prealabil, a celor care au loc permanent de trai peste hotare, precum și a celor luați la evidență de către instituțiile serviciului diplomatic și consular în listele electorale de bază din cadrul secțiilor de votare corespunzătoare; a principiului votului egal consacrat la art. 4 din Codul electoral prin admiterea votării multiple sau în locul altei persoane în cel puțin 8 cazuri; a art. 64 alin. (4) Codul electoral prin tipărirea și distribuirea pliantelor denigratoare la adresa concurentului electoral Maia Sandu; a art. 47 alin. (2) Codul electoral prin răspândirea ziarului „Socialiștii” cu conținut denigrator la adresa concurentului electoral Maia Sandu; a art. 64¹ Codul electoral și a Regulamentului privind reflectarea campaniei electorale în mijloacele de informare în masă, fapt care a determinat lipsa corectitudinii în desfășurarea scrutinului electoral, anularea hotărârilor Comisiei Electorale Centrale nr. 581 și nr. 582 din 18 noiembrie 2016 (f.d. 4-27).

Prin încheierea Președintelui Curții de Apel Chișinău din 23 noiembrie 2016 s-a dispus examinarea pricinii în completul de judecată format din președintele ședinței: Pruteanu Victor și judecătoria Gavriliță Ana, Popova Ludmila (f.d. 3).

La 25 noiembrie 2016 Maia Sandu a depus cerere de concretizare a pretențiilor și de prezentare a probelor suplimentare invocând că contestă hotărârile Comisiei Electorale Centrale nr. 571 și nr. 572 din 18 noiembrie 2016 și solicită antrenarea în proces în calitate de intervenienți accesorii a cetățenilor Republicii Moldova din diasporă care nu și-au exercitat dreptul la vot la 13 noiembrie 2016 (f.d. 71-75).

Prin încheierea Curții de Apel Chișinău din 25 noiembrie 2016 s-a respins cererea avocatului Nicolae Roșca în interesele Maiei Sandu cu privire la introducerea în proces în calitate de intervenienți accesorii de partea reclamantei a cetățenilor Republicii Moldova din diasporă, reprezentați de avocatul Digore Eduard, ca fiind neîntemeiată (f.d. 172-175).

Prin încheierea Curții de Apel Chișinău din 25 noiembrie 2016 s-a încetat procesul înaintat la cererea Maiei Sandu.

S-a menționat că nu se admite o nouă adresare în judecată a Maiei Sandu cu privire la același obiect și pe aceleași temeuri (f.d. 176-181).

La 28 noiembrie 2016 Maia Sandu a declarat recurs împotriva încheierii Curții de Apel Chișinău din 25 noiembrie 2016 solicitând admiterea acestuia, casarea încheierii și restituirea pricinii pentru examinare în fond la Curtea de Apel Chișinău.

În motivarea cererii de recurs Maia Sandu a indicat că Curtea de Apel Chișinău eronat a constatat că pricina nu urmează să fie judecată în procedură civilă, deoarece hotărârile Comisiei Electorale Centrale contestate sunt acte administrative, iar verificarea legalității acestora se face prin intermediul contenciosului administrativ.

Curtea Constituțională nu este competentă să verifice legalitatea hotărârilor Comisiei Electorale Centrale, nici chiar a celor aferente totalizării rezultatelor finale ale alegerilor, ci doar evaluează măsura în care procesul electoral s-a desfășurat în conformitate cu legislația națională și cu alte principii universale pentru alegeri

democratice.

Prin referința depusă la 29 noiembrie 2016 Comisia Electorală Centrală a solicitat respingerea recursului.

În conformitate cu art. 426 alin. (3) Codul de procedură civilă, recursul împotriva încheierii se examinează în termen de 3 luni într-un complet din 3 judecători, pe baza dosarului și a materialelor anexate la recurs, fără examinarea admisibilității și fără participarea părților.

Conform art. 67 alin. (5) Cod electoral, contestațiile depuse la instanțele de judecată se examinează în conformitate cu prevederile Codului de procedură civilă și ale Legii contenciosului administrativ.

Conform art. 68 alin. (7) Codul electoral, recursul se examinează în termen de 3 zile de la primirea dosarului în cauză.

La 28 noiembrie 2016 Curtea de Apel Chișinău a expediat în adresa Maiei Sandu și pe poșta electronică a acesteia copia încheierii din 25 noiembrie 2016 (f.d. 182-183).

Prin urmare, recursul declarat de Maia Sandu la 28 noiembrie 2016 este depus în termen.

Verificând recursul declarat pe baza materialelor din dosar, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul este neîntemeiat și urmează a fi respins din următoarele motive.

În conformitate cu art. 427 lit. a) Codul de procedură civilă, instanța de recurs, după ce examinează recursul împotriva încheierii, este în drept să respingă recursul și să mențină încheierea.

Din actele pricinii rezultă că Comisia Electorală Centrală a întocmit procesul-verbal privind totalizarea rezultatelor celui de-al doilea tur de scrutin al alegerilor Președintelui Republicii Moldova din 13 noiembrie 2016 (f.d. 77).

Prin hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 571 din 18 noiembrie 2016 cu privire la totalizarea rezultatelor celui de-al doilea tur de scrutin al alegerilor Președintelui Republicii Moldova din 13 noiembrie 2016, s-a aprobat procesul-verbal privind totalizarea rezultatelor celui de-al doilea tur de scrutin al alegerilor Președintelui Republicii Moldova din 13 noiembrie 2016 (f.d. 76).

Comisia Electorală Centrală a întocmit raportul privind rezultatele alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova din 30 octombrie 2016 (f.d. 41-64).

Prin hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 572 din 18 noiembrie 2016 s-a aprobat raportul Comisiei Electorale Centrale privind rezultatele alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova din 30 octombrie 2016 (f.d. 78).

Sandu Maia a depus prezenta contestație, concretizată ulterior.

Judecând pricina în ordine de recurs, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiției a constatat că încheierea contestată este legală și temeiuri de a fi casată nu sunt.

Articolul 60 alin. (2) și (3) Codul electoral prevede că Comisia Electorală Centrală consemnează rezultatele totalizării voturilor pe țară în ansamblu într-un proces-verbal, care se semnează de membrii comisiei, și întocmește un raport cu privire la rezultatele alegerilor. Copiile procesului-verbal cu privire la totalizarea rezultatelor alegerilor se înmânează reprezentanților concurenților electorali și observatorilor, la solicitarea acestora.

Actele menționate la alin.(2) vor fi prezentate Curții Constituționale, în cazul alegerilor Parlamentului și pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova, pentru

confirmarea rezultatelor alegerilor și validarea mandatelor deputaților și a mandatului de Președinte al Republicii Moldova.

Conform art. 110 alin. (1) și (2) Codul electoral, dacă, în urma totalizării rezultatelor alegerilor, se constată că un candidat a întrunit cel puțin jumătate din voturile alegătorilor care au participat la alegeri, Comisia Electorală Centrală declară alegerile valabile și candidatul ales.

Comisia Electorală Centrală, în termen de 3 zile de la data semnării procesului-verbal de totalizare a alegerilor, prezintă Curții Constituționale un raport privind rezultatele alegerilor și actele menționate la art.60.

Conform art. 111 Codul electoral, în termen de 10 zile de la primirea actelor de la Comisia Electorală Centrală, dar nu mai devreme de soluționarea definitivă de către instanțele de judecată a contestațiilor depuse conform procedurilor stabilite de legislație, Curtea Constituțională confirmă sau infirmă, printr-un aviz, legalitatea alegerilor.

Conform art. 112 alin. (1) Codul electoral, Curtea Constituțională confirmă rezultatele alegerilor și validează alegerea unui candidat, adoptând o hotărâre care se publică imediat.

Conform aer. 135 alin. (1) lit. e) Constituția Republicii Moldova, Curtea Constituțională confirmă rezultatele alegerii Parlamentului și a Președintelui Republicii Moldova.

Conform art. 4 alin. (1) lit. e) Legea cu privire la Curtea Constituțională nr. 317-XIII din 13 decembrie 1994, Curtea Constituțională confirmă rezultatele alegerii Parlamentului și a Președintelui Republicii Moldova, validează mandatele deputaților și al Președintelui Republicii Moldova.

Conform art. 4 alin. (1) lit. e) Codul jurisdicției constituționale, în exercitarea jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională: confirmă rezultatele alegerii Parlamentului și a Președintelui Republicii Moldova, validează mandatele deputaților și al Președintelui Republicii Moldova.

Maia Sandu în prezentă acțiune solicită anularea hotărârilor Comisiei Electorale Centrale nr. 571 din 18 noiembrie 2016 cu privire la totalizarea rezultatelor celui de-al doilea tur de scrutin al alegerilor Președintelui Republicii Moldova din 13 noiembrie 2016 și nr. 572 din 18 noiembrie 2016 privind aprobarea Raportului cu privire la rezultatele alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova din 30 octombrie 2016 și constatarea încălcărilor Constituției și a Codului electoral.

Conform art. 67 alin.(3) Codul electoral, contestațiile depuse la instanțele de judecată în ziua alegerilor se examinează în aceeași zi, iar contestațiile împotriva hotărârii organului electoral cu privire la totalizarea rezultatelor alegerilor și atribuirea mandatelor se examinează de către instanța de judecată concomitent cu confirmarea legalității și validarea mandatelor.

Din sensul normei de drept citate se deduce că examinarea tuturor contestațiilor depuse după ziua alegerilor se examinează de instanța competentă cu confirmarea alegerilor și validarea mandatelor.

Or, Codul electoral sau alt legislativ nu prevede expres că după ziua alegerilor Parlamentului și Președintelui Republicii Moldova sunt competente să examineze contestațiile persoanelor cu drept de vot sau a concurenților electorali instanțele de contencios administrativ.

Concluzia menționată rezultă și din hotărârea Curții Constituționale nr. 29 din 09 decembrie 2014, în care a reiterat că Curtea este competentă să examineze

respectarea procedurii pentru organizarea și desfășurarea alegerilor din data de 30 noiembrie 2014 și să confirme rezultatele acestora.

În hotărârea menționată Curtea Constituțională a respins ca nefondate contestațiile, depuse de concurenții electorali – Partidul Comuniștilor din Republica Moldova, Partidul politic “Partidul Socialiștilor din Republica Moldova”, Partidul politic “Patrioții Moldovei”, Blocul electoral “Alegerea Moldovei – Uniunea Vamală”, privind anularea rezultatelor alegerilor pentru Parlamentul Republicii Moldova din 30 noiembrie 2014, contestația, depusă de concurentul electoral – Partidul politic “Partidul Comunist Reformator din Moldova”, privind renumărarea voturilor și contestația, depusă de concurentul electoral – candidatul independent Oleg Brega, privind redistribuirea mandatelor și atribuirea unui mandat de deputat.

Așadar, verificarea legalității alegerilor Parlamentului și Președintelui Republicii Moldova este competența exclusivă a Curții Constituționale în cadrul procedurii de confirmare a rezultatelor alegerilor și de validare a mandatelor, iar instanța de contencios administrativ nu este competentă de a se poate pronunța în privința aspectelor de ilegalitate a alegerilor din 30 octombrie 2016 și 13 noiembrie 2016, invocate de Maia Sandu în cererea depusă la 21 noiembrie 2016.

În conformitate cu art. 265 lit. a) Codul de procedură civilă, instanța judecătorească dispune încetarea procesului în cazul în care: pricina nu urmează a fi judecată în procedură civilă.

În corespundere cu norma de drept citată, Curtea de Apel Chișinău întemeiat a încetat procesul intentat la cererea Maiei Sandu.

Or, în caz contrar ar însemna substituirea Curții Constituționale de către instanța de contencios administrativ.

Astfel, din considerentele menționate și având în vedere că argumentele invocate de Maia Sandu în cererea de recurs poartă caracter declarativ, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a respinge recursul și de a menține încheierea din 25 noiembrie 2016 ca fiind întemeiată.

În conformitate cu art. 427 lit. a) Codul de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e

Se respinge recursul declarat de Maia Sandu.

Se menține încheierea Curții din Apel Chișinău din 25 noiembrie 2016, în pricina civilă la contestația Maiei Sandu împotriva Comisiei Electorale Centrale cu privire la contestarea actului administrativ.

Decizia este irevocabilă din momentul emiterii.

Președinte,
Judecătorul:

Valeriu Doagă

Judecătorii:

Iuliana Oprea

Sveatoslav Moldovan